

اجبار که نیست؛ حضور هم نیست!

فرزاد جهان‌بین، معاون فرهنگی دانشگاه آزاد در گفت‌وگو با «فرهیختگان»:

تعبیر نسل Z ساده‌سازی نسل جدید است

دانشگاه را مهم‌ترین بستر خودسازی و جامعه‌پردازی می‌دانیم

تصدیگری معاونت‌های فرهنگی از ۸۰ به ۴۰ درصد رسید

در مورد فضای مجازی ماموفق عمل نکردیم

بابخش قابل توجهی از جوان‌ها هات‌لاینی وجود ندارد

در سال چهارم ۷۰ درصد تمرکز به بحث اساتید معطوف شده است

نمی‌گویم وضعیت آراستگی مطلوب است ولی قابل قبول است

متاسفانه در برخی عرصه‌های هنری کلا قافیه را باخته‌ایم

نقل و انتقال را از یک موضوع امتیازی، کاملاً مردمی کردیم

کار جدید مان حول محور پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی است

لازمه کنش جدید فهم جدید است، نباید پاسخ‌های قدیمی مان را قالب کنیم

از ۳۴۲ دانشجوی تعلیقی مصاحبه عمیق گرفتیم

موج دوم پیمایش سیمای زندگی امسال انجام می‌شود

مهم‌ترین مجموعه فعال ورزش همگانی در کشور هستیم

۵۰ نفر از مسابقات دانشگاهی عضو تیم های باشگاه دانشگاه آزاد شدند

نکاهم به فرهنگ «یک یکم» است؛ کیفیت از درون کمیت زاده می‌شود

سامانه «بافر» تا دو ماه آینده راه‌اندازی می‌شود

دانشگاه آزاد امروز در موضع الهام بخشی است

تدوین کتاب‌های جدید درسی و صایا و دفاع مقدس تمام شده است

فضای فرهنگی امروز دانشگاه

آزاد با سال‌های پایانی دهه ۹۰

قابل مقایسه نیست و نشانه‌های

تغییرات گسترده حوزه فرهنگ

چه برای خانواده دانشگاه آزاد و چه ناظران بیرونی روشن و هویداست. جشنواره‌ها، رویدادها و برنامه‌های مختلف، متعدد و متفاوت فرهنگی که برخی از آنها به ایستگاه سوم خود رسیده‌اند، تعداد زیادی از اساتید و دانشجویان و حتی کارکنان را درگیر مسائل حوزه فرهنگ کرده است. شروع این حرکت را به لحاظ تقویمی می‌توان در تیرماه ۹۹ جست‌وجو کرد. زمانی که فرزاد جهان‌بین، مسئولیت معاونت فرهنگی دانشگاه آزاد را برعهده گرفت و ماموریت یافت تا با افزایش روحیه خودباوری و شکوفایی خلاقیت‌ها و استعداد‌های دانشجویی، مشارکت فعال و موثر در ارتقای علمی دانشگاه، استفاده از ظرفیت حداکثری اعضای هیات‌علمی در فعالیت‌های فرهنگی و دانشجویی دانشگاه و ارتباط برادرانه با آحاد دانشجویان و توسعه و ساماندهی فعالیت جمعی دانشجویان دامنه فعالیت‌های فرهنگی دانشگاه آزاد را گسترش دهد. او در آستانه چهارمین سال فعالیت خود در گفت‌وگوی تفصیلی با «فرهیختگان» مروری داشته بر کارنامه معاونت فرهنگی در سه‌سال گذشته و از اولویت‌های پیش‌روی دانشگاه در این حوزه سخن گفته است که در ادامه می‌خوانید.

۱۱۱

در روزهای پایانی سومین سال حضور شما در معاونت فرهنگی دانشگاه آزاد اسلامی هستیم. تغییر در مدیریت فرهنگی دانشگاه به واسطه اتفاقات متعددی که در طول سال‌های اخیر رقم خورده در داخل و خارج دانشگاه محسوس بوده است. اساس تغییر ریل و رویکرد فرهنگی دانشگاه در سال‌های اخیر چه بوده و برنامه‌های گسترده معاونت فرهنگی بر چه اساسی رقم خورده است؟

بعد از سه‌سال و در ورود به چهارسالگی، امروز نقشه کلان معاونت براساس آنچه از سبند تحول و تعالی دانشگاه آمده کاملاً مشخص است. در ابتدا بحث مدل باغبانی فرهنگ را مطرح کردیم. امروز با تغییراتی که حاصل فکر و اقدام در یک محیط عینی و انضمامی بوده، کاملاً یک قوام‌یافتگی و استخوان‌بندی پیدا کرده است و در این مسیر پیش می‌رویم که اگر اجازه بدهیم من این نقشه کلان را توضیح دهم.

ما معتقدیم هدف نهایی انقلاب اسلامی رسیدن به تمدن نوین اسلامی است که این در یک زنجیره منطقی و مستمر باید محقق شود. برای اینکه این اتفاق بیفتد به تعبیر رهبر انقلاب در بیانیه گام دوم ما به خودسازی، جامعه‌پردازی و تمدن‌سازی نیاز داریم. در بحث خودسازی دو موضوع مهم است؛ یکی خودسازی فردی و یکی تربیت مدیران. در مساله جامعه‌پردازی ما از نظام‌سازی (هندسه اجتماعی) عبور کردیم. بحث فعلی دولت‌سازی (هندسه تفصیلی) است و باید کارگزاران اسلامی شوند، اخلاق‌شان، منش‌شان و روش‌های اداره کشور و ساختارها اسلامی شود. به‌تبع وقتی دولت اسلامی شد جامعه هم اسلامی می‌شود. سرریزش به جامعه می‌آید و جامعه را اصلاح می‌کند و نهایتاً وقتی جامعه

اسلامی شکل گرفت این تکثیر می‌شود. بحث تمدن‌سازی و عبور از مرزهای جغرافیایی ایران با مختصاتی که تمدن دارد مطرح می‌شود.

ما دانشگاه را مهم‌ترین بستر برای این خودسازی و بعد این جامعه‌پردازی می‌دانیم. برای اینکه این خودسازی در مسیر آن تمدن‌سازی و جامعه‌پردازی قرار بگیرد مفهومی را مطرح می‌کنیم و آن «تعلیم و تربیت جامع» است. تعلیم و تربیت جامع در مقابل جریان‌ی است که تربیت را از تعلیم جدا می‌کند و در واقع صرفاً رسالت دانشگاه را به آموزش و پژوهش فرو می‌کاهد. در واقع تعلیم و تربیت جامع در مقابل فروکاهیدگی به حوزه‌صرفاً تخصصی است که متاسفانه از ابتدای تأسیس مدارس جدید و دانشگاه‌های جدید در ایران پی گرفته شده است.

برداشت‌های متفاوتی را می‌توان از مفهوم تعلیم و تربیت جامع داشت. در نگاه شما این مفهوم بر چه پایه‌هایی استوار است؟

در تعلیم و تربیت جامع چهار رکن وجود دارد. تربیت تخصصی، تربیت هویتی، تربیت مهارتی و تربیت اجتماعی. در تربیت تخصصی - اگرچه کاملاً به حوزه فرهنگی مربوط نمی‌شود ولی مطالبه‌گری را وظیفه خود می‌دانیم- توجه به دو عنصر آمایش منطقه‌ای و تلفیق نظر و کاربست مهم است. به‌عنوان مثال در الگوی بیمارستان که فرد بعد از دو سال پایه، وارد عرصه می‌شود در سایر حوزه‌ها هم ضمن توجه به آمایش، به این تلفیق باید توجه شود.

رکن دوم تربیت هویتی است و بر چهار عنصر انسانی، ملی، دینی و انقلابی تأکید دارد. این چهار سطحی است که معتقدیم دانشگاه باید به آن توجه کند. یعنی از تربیت انسان محترم تا مومن انقلابی. سوم، تربیت مهارتی است. تربیت مهارتی به این معنا که فرد از حافظه محوری عبور کند و یادگیری عمیق داشته باشد. توانایی حل مسائل جدید با استفاده از دانشته‌های موجود و به تعبیر امیرالمومنین به جای عقل روایت، عقل رعایت داشته باشد. صرفاً حفظ و بیان نباشد و بتواند در عمل استفاده کند.

تربیت اجتماعی نیز یعنی آمادگی برای ورود به اجتماع و پختگی تفکر که از شروط خودسازی است. فراد از ساده‌انگاری پرهیز کند، فهم پیچیدگی‌های اجتماعی را داشته باشد و مسئولیت‌پذیر باشد. کار جمعی را تمرین کند. اینها در تربیت اجتماعی است. پس برای اینکه خودسازی منجر شود به جامعه‌پردازی و تمدن‌سازی در دانشگاه، باید به تعلیم و تربیت جامع توجه کنیم.

بنابراین تعلیم و تربیت جامع، اساس و پایه هر چیزی است که شما در فضای معاونت فرهنگی دارید؟

این محوری است که ما دنبال می‌کنیم. از ابتدا مولفه‌های کلیدی مانند کرامت و اعتمادبه‌نفس را مطرح کردیم ولی هرچه جلوتر

فرزاد جهان‌بین، معاون فرهنگی دانشگاه آزاد در گفت‌وگو با «فرهیختگان»:

تعبیر نسل Z ساده‌سازی نسل جدید است

رفتیم و در جلساتی که با دکتر طهرانچی داشتیم، با اقتضات دانشگاه بیشتر درگیر شدیم و رقبا را دیدیم به این جمع‌بندی رسیدیم که باید بتوانیم خودسازی تعلیم و تربیت جامع را محور قرار بدهیم. برای تحقق این امر هم یک‌سری اقطاب اثرگذار داریم. مدیریت، اساتید، نهادهای دانشجویی، فضای مجازی، خانواده، صنایع خلاق. اینها در درون محیط یا همان فضای زندگی (دانشگاه) غوطه‌ور هستند و خود محیط هم بسیار مهم است.

در این چند سال برای اینکه تعلیم و تربیت جامع اتفاق بیفتد راهبردهایی داشتیم و ذیل این راهبردها اقداماتی را سامان دادیم. از مهم‌ترین راهبردهای ما کاهش تصدیگری و بالطبع تقویت نهاد‌های استادی و دانشجویی بود. من امروز با قاطعیت می‌توانم عرض کنم شکل‌ها، کانون‌ها و نشریات واقعی، زنده و فعال و موثر و مستقند.

برای اینکه این راهبرد موفق بشود اقدامات تمهیدی جدی داشتیم. مثل اجازه فعالیت در مدت‌زمان موافقت اصولی برای تشکل‌ها که کمک کرد تشکل‌ها بتوانند سه درصد امضا را جمع و تأسیس دائم پیدا کنند. با توجه به اهمیت کانون‌ها در تأسیس و تنوع‌بخشی کانون‌ها کمک‌واقدامات جدی شد. کانون‌ها را رتبه‌بندی کردیم و براساس رتبه‌بندی از آن حمایت مالی کردیم. این رتبه‌بندی هم از طریق فرآیند عادلانه جشنواره رشد است. انصافاً جادارد از زحمات دکتر مهدیون و همکاران‌شان در زمینه تشکل‌ها تشکر ویژه کنم. نشریات ما از حدود ۱۳۹ نشریه به حدود ۷۰۰ افزایش پیدا کرده است. نشریات را رتبه‌بندی و از نشریات انجمن حمایت مالی کردیم. تلاش کردیم منتخبان نشریات را با روزنامه «فرهیختگان» گره بزنیم. البته در بحث نشریات به‌خاطر سختی‌ها و پیچیدگی‌ها موفقیت‌مان به اندازه سایر نهادهای دانشجویی نبود. غیر از اینکه مرتب پیگیر وضعیت‌شان و کمک به حل مسائل‌شان هستیم از ۱۳۱ تشکل به ۱۹۳ تشکل فعال رسیدیم. از ۹۸۵ کانون فعال به ۱۷۷۳ کانون فعال رسیدیم که عمدتاً مستحضرید در دوره کرونا بوده است.

از سوی دیگر تصدیگری را در مجموع معاونت در کشور از حدود ۸۰ درصد به حدود ۴۰ درصد رساندیم. پارسال حدود ۳۸ میلیارد در حوزه فرهنگی هزینه شد. از این میزان حدود ۹ میلیارد سهم معاونت‌های فرهنگی و دانشجویی و حدود ۵ میلیارد سهم نهاد نمایندگی بوده است. البته سهم‌ها از بودجه هنوز با آن نگاهی که ما به اقطاب اثرگذار داریم فاصله دارد. مثلاً هنوز فعالیت‌ها درمورد اساتید یا نشریات بسیار کم است.

این اعداد و آمارها را براساس پایش خاصی مطرح می‌کنید؟

من وقتی آمدم آمار دقیقی نداشتم. عمده بودجه را خود معاونت‌ها هزینه می‌کردند. آن موقع تقریباً ۸۰ درصد تصدیگری بوده است. ما سامانه پایش را راه انداختیم و بررسی اجمالی نشان می‌دهد که تصدیگری ما به حدود ۴۰ رسیده است. اگر بخواهید تربیت

است و بخش دیگر کیفیت ورود‌شان به مباحث و فعالیت‌هاست. راهبرد بعدی که ما داشتیم بحث اصلاح آیین‌نامه‌ها بود. در این زمینه ۲۶ آیین‌نامه تدوین و اصلاح شده است. هر آیین‌نامه‌ای که نیاز به اصلاح داشته را اصلاح کردیم البته درمورد آیین‌نامه‌های کلان که روی حوزه فرهنگی اثر دارند ضعیف عمل کردیم. فی‌المثل آیین‌نامه ارتقا در دستورکار ماست. قرار است ماده یک را بازبینی کنیم و برای سایر مواد با رویکرد فرهنگی پیشنهادهایی داشته باشیم. منتها این مدت علی‌رغم اهمیت و تکرار مداوم خودم، غفلت کردیم و باید جبران کنیم.

در بین اقطاب، به فضای مجازی هم اشاره کردید اما به جز جشنواره حماسه تا حماسه، نمود خاص دیگری به یاد ندارم. حماسه تا حماسه چند هدف داشت. تولید محتوا از طریق ظرفیت عمومی دانشگاهیان، شناسایی استعدادها و تربیت و توان‌افزایی کنشگران فضای مجازی و جریان‌سازی. هرچند متاسفانه درمورد فضای مجازی ما موفق عمل نکردیم.

خوب عمل نکردید یا نتیجه خوبی نگرفتید؟

ایده‌هایی داشتیم و نتوانستیم به سرانجام برسانیم.

چرا؟

حدود ۷۰ هزار نفر مشارکت کردند و نزدیک ۲۰۰ هزار پست در اینستاگرام و جاهای مختلف منتشر شد. منتها آرام‌آرام به این نتیجه رسیدم که لزوماً میزان حضور زیاد در فضای مجازی صحنه را عوض نمی‌کند. عملکرد خوب و باکیفیت در فضای مجازی موثر است؛ یعنی اگر تعداد زیادی پست منتشر شود این خیلی تأثیرگذار نیست. قرار بود که از دل طرح حماسه تا حماسه بچه‌های قوی‌ر شناسایی و بعد اینها را تقویت کنیم که متاسفانه آن بخش دومش را نتوانستیم انجام دهیم. به نظرم می‌آید که از آن طرف هم ایده خیلی روشنی در مدیریت فضای مجازی حداقل الان نداریم. کمیت‌های راه انداختیم که همان کمیته فرهنگ و فضای مجازی بود که آقای نجف‌پور رئیسش بود. آقای نجف‌پور که به شورای عالی فضای مجازی رفت عملاً آن کمیته تعطیل شد. باید فکری کنیم و دوباره آن کمیته را احیا کنیم. جزء اولین کمیته‌هایی که راه انداختم کمیته فرهنگ و فضای مجازی بود ولی به هر حال نتوانستم به نتیجه برسم.

یکی دیگر از قطب‌های اثرگذار فضای دانشگاه را اساتید معرفی کردید. در این حوزه چه محوریهایی مدنظر شما بوده است؟

در حوزه اساتید در این سه‌سال توانستیم اساتید را به طرق مختلف به حوزه فرهنگی گره بزنیم اما جای کار فراوان داریم.

اغلب برنامه‌های ویژه معاونت فرهنگی به نوعی پیوست استادی داشتند. آماری دارید که مجموعاً چه تعداد از اساتید دانشگاه با معاونت همکاری دارند؟

در حوزه استاد مشاوره فرهنگی و تربیتی ۲ هزار استاد همکاری دارند. در بحث استاد مشاور کانون‌ها حدود هزار و ۷۰۰ استاد با ما همکاری می‌کنند.

